

Něco málo ke křesťanskému sionismu

Biblistika | 26.10.2016 @ 16.35

Vztah k Židům je pro křesťanského ducha vnitřní zkouškou, přičemž poddajnost a slabost křesťanů, která je zavedla do područí židovského ducha, stejně jako rasismus a antisemitismus vedoucí až k násilí, jsou známkou toho, že ve zkoušce neobstál. (...) Křesťané se musí k Židům chovat křesťansky.

— Nikolaj Berďajev



Nedávno jsem se pracovně zúčastnil misijní konference Apoštolské církve Za Horizonty s názvem Invaze? Uprchlíci? Poutníci? Název napovídá, že se tam hovořilo o Islámu a o uprchlících, jak na ně být hodný, jak riskovat zastřelení a jak jim pádně vyvrátit všechny jejich stupidní bludy. Jedinou odchylkou od tohoto hlavního tématu byl seminář o Izraeli od řečníka z organizace ICEJ, plným názvem *Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém*, což je křesťanská organizace, která prosazuje podporování Izraele křesťany po celém světě.

Tato odchylka od programu je sama o sobě ideologicky pikantní. Jednak proto, že Izrael, světlo civilizace a humanity na blízkém východě, s uprchlickou krizí pokud vím z pochopitelných důvodů nic nedělá. Za druhé proto, že mesiánští křesťané se s ex-muslimskými křesťany, které my chceme z uprchlíků nadělat, z pochopitelných důvodů nesnáší. Ale budiž. Na tom semináři jsem byl a musím podotknout, že mne příjemně překvapil. Nebyl to žádný ejchuchu vlajkismus a šofarismus, ale docela uměřená, slušná a dobře připravená přednáška s vysokou informační hodnotou. O to více mi pomohla uvědomit si základní body nesouhlasu s křesťanským sionismem, jak jej v mírnější podobě zastává ICEJ a v radikálnější podobě různé charismatické proudy.

Pokud jsem lektora (a jiné křesťanské sionisty, s nimiž jsem se v minulosti setkal) správně pochopil, pak hlavním důvodem, proč mají Židé nárok na vlastní stát v Palestině spočívá v tom, že tuto zemi Hospodin zaslíbil Abrahamovi a jeho potomstvu. Vychází se při tom z velké řady zpravidla starozákonních veršů, které toto zaslíbení nejprve deklarují (např. Gn 15,7) a následně mnohokrát potvrzují (Dt 1,8; Joz 1,3). Křesťanský sionista pak může říci: „Kdyby Bůh zrušil svou smlouvu s Abrahamem, jakou bychom měli jistotu, že ji nezruší s námi?“ My nesionisté máme onu jistotu neochvějnou a toto nakládání s Abrahamovým zaslíbením je podle nás z biblicko-teologického hlediska zcela chybné. Země zaslíbená Abrahamovi je v Novém zákoně pouze odrazem nebeské vlasti všech věřících (Žd 11), jejímiž dědicové jsme všichni my, kdo věříme po Abrahamově způsobu (Ř 4), čili starozákonní a novozákonní věřící stejně (Zj 21,12; Ř 11).

Abych nenosil dříví do lesa, doporučím a stručně převyprávím poměrně krátkou, ale velmi výstižnou knihu God Dwelling with His Children in Paradise od svého profesora teologie Starého zákona Sama Brelo (stáhní [zde](#)). Dr. Brelo je asi nejkonzervativnější profesor, jakého jsem kdy zažil. Jeho přímočarost působila na akademické půdě skoro kontrastně. Stejně jako v otázkách mnoha klasických doktrín měl ovšem Brelo jasno i v otázce svaté země. Než přišel na CTS, působil dlouho jako misionář v Jordánsku, pročež nemá pro křesťanský sionismus valného pochopení. Na palestinské otázky se dívá očima křesťanů Palestinců, kteří teologické ospravedlnování izraelské politiky i důrazy mesiánského židovství chápou a přijímají s velkou obtíží.

Následuje stručný výtah z Brelovy knihy o teologii svaté země. Vzhledem k její délce a srozumitelnosti však doporučuji přečíst ji celou. Tón knihy je smířlivý a Brelovy argumenty podle mého názoru rozhodující.

Bůh přebývající se svými dětmi v ráji: Biblická teologie svaté země (stručný výtah)

- Pouze biblicko-teologický pohled na svatou zemi může nabídnout správné a autoritativní porozumění tomuto tématu.
- Kapitola 1: Základ: Pět knih Mojžíšových
 - O svaté zemi se poprvé dočítáme v Gen 12,1, toto však z biblicko-teologického hlediska není první zmínka. První zmínku nalézáme již v Genesis 1, protože celé stvoření a zvláště zahrada Eden je obrazem místa, kde chce Bůh přebývat s člověkem, který je Jeho obraz.

- Zaslíbení země Abrahamovi je krokem vstříc obnově Edenu, jak napovídají jeho časté opisy jako „země oplývající mlékem a medem“ (Ex 3,8). Svatá země je jako druhý Eden, kde má „znovu zrozený“ Boží lid udržovat pořádek jako národ regentů a kněží. Ano, Svatá země Izrael byla dědictvím Abrahamova potomstva, je však potřeba chápat ji jako obraz Edenu a jako dědictví podmíněné, o němž Izrael mohl přijít (Lv 18,28).
- Kapitola 2: Historické a poetické knihy
 - Cílem plánu, který Bůh v Pentateuchu započal, je přebývat se svým lidem v Zaslíbené zemi. Proto historické knihy obsahují pokračování všech hlavních témat Pentateuchu. Těmito tématy jsou zejména:
 - Svatá země patří Hospodinu, je to „Hospodinovo dědictví“. Izrael je do ní jen jakoby pozván (1S 26,19; 1Kr 8,36).
 - Svatá země je místem Hospodinova odpočinku, kde skrze Izrael kontroluje své nepřátele (Joz 23,1).
 - Izrael má Svatou zemi ve svém dědictví pouze dokud se řídí dle Hospodinovy smlouvy (např. Ezd 9,11n).
 - Mudroslovná literatura rovněž potvrzuje podmíněnost Izraelského dědictví (Př 2,22), které stále zůstává v Hospodinově vlastnictví (Ž 78,54).
- Kapitola 3: Prorocké knihy
 - V prorockých knihách je vlastníkem svaté země opět Hospodin, což je zároveň součástí právního základu pro vyhnání Izraelců, kteří svým jednáním o své podmíněné dědictví přišli (Jr 2,7). Jelikož Izrael svou zemi znečistil, musí z ní být vytržen (Ez 36,17).
 - Spása Izraele je nerozlučně spjata se svatou zemí. Otázkou je, zda je podmínkou této spásy návrat do Palestiny. Ezechiel 37–48 například prorokuje obnovu davidovské dynastie a levitského kněžství, což předpokládá vlastnictví svaté země a funkční chrám. Tato obnova měla být **věčná** (Ez 37,25nn) a davidovský vladař v ní měl „připravit za sebe a za všecken lid země býčka jako oběť za hřích“ (Ez 45,22). V listu Židům ale čteme, že Ježíš svým dílem zrušil platnost starého obětního systému (Žd 7,18n). Má-li být tedy obnova dle Ezechiele věčná (Ez 37,25) a má-li platit i novozákonní výpověď, musí být Ezechielovo proroctví chápáno obrazně. Ačkoli se v něm barvitě popisuje levitský systém a davidovská vláda, z biblicko-teologického hlediska k jeho naplnění dochází v Kristu, ne v doslovném znovuosídlení země a znovuzavedení židovského náboženského kultu.
- Kapitola 4: Svatá země dle evangelií
 - Lukáš 1,68–75 apeluje na zaslíbení země dané Abrahamovi a Davidovi. Je pravděpodobné, že autor chce začleněním těchto zaslíbení poukázat na jejich naplnění v příběhu Ježíše.
 - Ježíš sám o svaté zemi hovořil, avšak ve zcela nových konturách. Říká například, že tiši „dostanou zemi do dědictví“ (Mt 5,5), což je jasná narážka na dědictví, které sice mělo patřit Izraeli. Ježíš však tuto narážku pronáší v polemice s násilnými a nacionalistickými choutkami některých svých současníků. U Jana Ježíš podobně oznamuje, že se věřící nebudou klanět Bohu Otcí „ani na této hoře ani v Jeruzalémě“ (J 4,21).
- Kapitola 5: Kniha Skutků
 - Celé knize Skutků zcela chybí jakákoli teritoriální teologie, je zde pouze Kristovo království, které se odstředivě šíří aniž by mělo stálou pozemskou centrálu.
 - Zajímavá je také Štěpánova výpověď (Sk 7,2–53), podle níž se Bůh mnohokrát zjevoval mimo svatou zemi a nepřebývá v pozemských chrámech.
- Kapitola 6: Nejen Pavlovy listy
 - V Římanům 4,13 Pavel bere Abrahamovo zaslíbení a činí s ním dvě věci. Za prvé je vztahuje na všechny věřící, za druhé je rozšiřuje na celý svět.
 - Pokud jde o obnovu Izraele dle Římanům 11, Pavel píše, že nevěřící židé byli od kořene odseknutí a pohané naroubování. Jakmile židé uvěří v Krista, získají zpět své postavení na životodárném kmeni, které však bude naprosto stejné jako postavení pohanů a nebude obsahovat kromě spasení z víry žádné další benefity (jako například vlastnictví Palestiny).
- Kapitola 7: Židům a Zjevení
 - Koncept náhrady pozemské reality nebeskou se velmi markantně projevuje v listu Židům. Čteme zde o „odpočinutí“, jehož byla svatá země pouhým předobrazem (srov. Žd 4,1 s Dt 12,9) a o nebeské vlasti a městu, které vyhlížel Abraham, které však naprosto není z tohoto světa (Žd 11,8–19).

- Celé poselství knihy Zjevení je o Novém nebi a Nové zemi. Jde zde o stvoření nového Edenu, kde bude Bůh přebývat s lidstvem. Tímto stvořením je biblické zjevení ukončeno.
- Závěr & Implikace
 - Teologická funkce tématu svaté země je ukazovat na budoucí obnovu Edenu. Jakákoli snaha pokládat biblicko-teologický koncept svaté země za majetek Abrahama a jeho fyzických potomků tuto teologickou funkci narušuje.
 - Omylem křesťanského sionismu je, že přisuzuje Palestinu Izraeli navzdory tomu, že tento žije zcela ve vzpouře proti Bohu. Dalším jeho omylem je, že nerozeznává symbolickou biblicko-teologickou hodnotu obrazu svaté země.
 - Spasení Židů spočívá na stejném základě jako spasení pohanů (Ř 11), není zde žádný rozdíl.
 - Boží přebývání s Jeho dětmi v ráji je zcela soustředěno v Ježíši. Brelo píše: „Poselství církve Židům a Arabům na Středním východě je totožné – Bůh touží přebývat se svými dětmi navždy; Jeho dětmi se stáváme a přebýváme s Ním skrze Ježíše. ... Bez Ježíše není žádného dědictví“ (61 v PDF).

Závěr

Z mých a Brelových úvah plyne, že nakolik uznáváme přítomnost jednotného příběhu spásy „od Genesis po Zjevení“, natolik jsme vedeni k myšlence, že svatá a zaslíbená země se v současnosti nenachází na Blízkém východě, že to není Palestina, že to není stát Izrael a že Židé nemají na Palestinu žádný teologický nárok.

Ani dispenzacionalismus, tj. silně literalistický (a antiletničn!) druh biblické teologie počítající s dvojím božím lidem (Izrael + Církev) **nevede** k sionismu. Dispenzacionalismus nikdy sám od sebe nevyprodukuje článek, který pojí židovské etnikum, židovskou víru a židovský stát. Tento pojící článek je mimobiblický konstrukt, který se objevil až pod přívalem emocí z politických událostí posledních 60 let a byl nejširěji zastáván charismatiky, ne klasickými dispenzacionalisty.

Křesťanský sionismus tedy, jak tvrdím, potřebuje vytvořit mimobiblický článek, který spojuje etnikum, víru a stát. Sionismus proto nerad vidí možnost nábožensky pluralitního etnického židovstva, ale jen židovstvo mesiánské. Nevidí možnost Izraele jako společenství mnoha národností, důraz se klade raději na pokrevní linii a na rodokmeny. Nedokáže přijmout, že dnešní rabínský judaismus je z biblického hlediska na stejné úrovni jako jiná náboženství, ale pokládá jej za cosi speciálního, kolem čeho se musí po špičkách a z čeho se máme poučit. Toto ukazuje na šikmou plochu křesťanského sionismu, neboť zatímco se sionisté vezou na vlně anti-anti-semitismu a zasazují se o toleranci a světový mír, jejich věrouka vytváří prostor pro nacionalismus. Ne nadarmo říkal Mikuláš Berďajev, že vztah k Židům je pro křesťany zkouškou hrozící dvěma extrémy! Na jedné straně je antisemitismus, na druhé straně talith, menora, Davidova hvězda, izraelské tance, šófony, vlajky, Davidův stánek, macesy s chumusem, Jeruzalémský syndrom a bezmezná podpora státu, který je zcela sekulární a nehodlá to napravit (bohudík).

Abych trochu zklidnil city zapálených sionistů, mohu s apoštolem prohlásit: „Zdá-li se někomu jinému, že může spoléhat na vnější věci, já tím víc“ (Fp 3,4–6)! Každý den se učím biblickou hebrejštinu. Učím převážně Starý zákon. Prababička mojí ženy byla židovka, takže moje děti mají kousek židovské krve a moje tchyně by se mohla ucházet o izraelské občanství. Čtu biblisty z jeruzalémské i telavivské univerzity a obdivuji jejich práci. Vidím dlouhou řadu naprosto mimobiblických a neteologických důvodů, proč podporovat Izrael a proč je správné, že Izrael porušuje rezoluce OSN a pokračuje v nelegálním osidlování sporných území. Avšak ten modrobílý hvězdičkový opar, ta šovinistická pachuť, ta jednostranná fascinace vším šestipísmým, sedmiramenným a antipalestinským, která se dobře prodává na vlně eschatologické mánie a zlé exegeze starozákonních prorocství, toť věc mně silně nesrozumitelná, jakkoli mám hebrejskou kulturu rád.

<https://selah.diet/biblistika/neco-malo-ke-krestanskemu-sionismu/>